

ВИКОРИСТАННЯ МУЗЕЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ В НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОМУ ВИХОВАННІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Інтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, потребують нового підходу і нових шляхів до національно-патріотичного виховання молоді та патріотизму як базової якості особистості.

Теоретичний аспект патріотичного виховання розробляли відомі українські педагоги минулого Г. Ващенко, Б. Грінченко, М. Грушевський, О. Духнович, А. Макаренко, І. Огієнко, В. Сухомлинський, К. Ушинський та інші. Сьогодні цю проблему досліджено І. Бехом, А. Бойко, М. Боришевським, Р. Захарченком, В. Кузем, О. Сухомлинською, Я. Яремою та іншими науковцями.

Розглядаючи патріотизм як сукупність політичних і моральних ідей, моральних почуттів, В. Сухомлинський здійснював патріотичне виховання на основі гармонійного взаємозв'язку інтересів особистості і держави, наголошуючи при цьому на неприпустимості відриву впливу на свідомість і почуття від діяльності з обов'язковим урахуванням особливості духовного життя вихованців у різні вікові періоди. При цьому він підкреслював, що, по-перше, патріотичні і моральні ідеї трансформуються в стійкі духовні утворення – погляди, переконання, ідеали, ціннісні орієнтації – за умови, коли особистість добуває їх дослідницьким, трудовим, евристичним шляхом з певної системи знань, відомостей, художньо-естетичних образів, національних традицій, звичаїв тощо. По-друге, удосконалення в учнів світоглядної свідомості патріота відбувається шляхом оновлення змісту освіти, який за своїм обсягом і характером має відображати насамперед ідейно-ціннісне багатство рідного народу і вищі здобутки світової культури, сприйняті крізь призму національної свідомості. По-третє, участь школярів у суспільно корисній праці, яка має патріотичне спрямування, повинна носити дієву форму розвитку обов'язку і відповідальності перед Батьківщиною. По-четверте, ставлення вихованця до свого фізичного і психічного здоров'я необхідно розглядати не тільки як особисту справу, а й як вияв відповідальності перед суспільством і державою. По-п'яте, необхідність реформування педагогічної думки вимагає, щоб учитель був переорієнтований із ролі інформатора і контролера, організатора виховних заходів на старшого товариша, друга, духовного орієнтира, наукового консультанта, організатора самостійного здобуття знань, творчості школярів [2, 3].

Як зазначають І. Бех та Н. Чорна, за роки незалежності в Україні створено передумови для оновлення змісту й технологій патріотичного виховання, формування гуманістичних цінностей та громадянської позиції підростаючого покоління. В центрі патріотичного виховного процесу постала особистість людини як найвища цінність. В основу системи патріотичного виховання покладено національну ідею як консолідуєчий чинник розвитку суспільства [1, 3].

Патріотичне виховання, на думку Н. Снопко – це процес свідомого та цілеспрямованого впливу на особистість, що призводить до виникнення в неї стійких механізмів регулювання патріотичної свідомості, патріотичного відношення і поведінки [3].

Враховуючи те, що сучасний музей є невід'ємною складовою навчальних освітніх закладів, де на основі гуманістичних педагогічних принципів реалізуються його виховні можливості, основоположним завданням такої співпраці визначаємо використання музейного потенціалу в національно-патріотичному вихованні студентської молоді.

Пріоритетним у роботі музею вищого педагогічного закладу освіти є: сприяння вдосконаленню педагогічного процесу навчальних закладів, зокрема, розширення і поглиблення професійної підготовки студентської молоді; розвиток творчості, інтересів до пошукової, краєзнавчої, науково-дослідної, художньо-естетичної та природоохоронної роботи; використання музейного потенціалу в національно-патріотичному вихованні; формування у підростаючого покоління розуміння нерозривного взаємозв'язку минулого, сучасного і майбутнього України; впровадження нових форм роботи за інтересами; вивчення, охорона і популяризація пам'яток історії, культури і природи рідного краю; проведення культурно-освітньої роботи.

Досліджуючи освітньо-виховний потенціал музею, науковці виділяють у взаємодії суб'єктів музейно-педагогічного процесу естетичну, гносеолого-аксіологічну та виховну функції. Естетична функція в системі "музей – особистість" розглядається як інтегративна, а сам музей – як соціально-естетичний феномен культури, який "чутливо реагує на динаміку суспільних потреб, на естетичні смаки та ідеали певного конкретно-історичного періоду". Гносеолого-аксіологічна функція полягає у стимулюванні пізнавально-ціннісної активності особистості в процесі музейної комунікації. Виховна функція, у свою чергу, реалізується через засвоєння культурного досвіду, збагачення внутрішнього світу людини, її чуттєво-емоційної сфери; формування моральної самосвідомості; виховання на основі здобутків національної і загальнолюдської культури; розвиток творчих здібностей і створення умов для самотворення і самовдосконалення особистості.

Музейно-педагогічна діяльність розглядається нами як інструментарій матеріальної і духовної культури, який використовується для розв'язання завдань виховання особистості, поглиблення знань, умінь і навичок, виявлення і розвитку інтересів, здібностей, забезпечення змістовного дозвілля учнів, їх підготовки до свідомого вибору професії. Науковці «музейно-педагогічну діяльність» розкривають через різне тлумачення найбільш вживаного в сучасних умовах терміну «музейна педагогіка», як поняття, що відображає новий етап у реалізації освітньо-виховного потенціалу музею (Ф. Вайдагер, Д. Вайлер, О. Герасименко, Т. Калугіна, О. Карамазов, К. Ковальчук, О. Мастеница, М. Мацкевич, А. Разгон, Н. Решетніков, Л. Шляхтіна, М. Юхневич, та ін.). Одно із перших його визначень було зафіксовано у «Малому словнику музейних термінів» (Берлін) як галузь педагогіки, що використовує загальні педагогічні знання в освітній діяльності музею з метою удосконалення його роботи.

Одним із визначальних напрямів виховання на сучасному етапі є формування у молоді національної культури. У зв'язку з цим, спираючись на культурологічний підхід, нами виділено такі її структурні елементи у процесі підготовки майбутнього вчителя до виховної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах:

– формування знань про сутність культури як соціально-історичного явища та національної культури як національно ціннісного феномену;

- розуміння національного і загальнолюдського компонентів культури та поваги до культур різних народів;
- знань про українські традиції як складову національної культури, про історичні, політико-правові, громадські, етичні та інші аспекти національної ідентифікації, співвідношення національних, соціальних, культурних і релігійних відмінностей між людьми;
- виховання національної гідності, усвідомлення відповідальності за націю та визнання рівноправності і поваги до інших;
- ціннісного ставлення до культури свого народу, гордості за неї; гуманістичного стилю мислення, здатності сприймати і реалізовувати діалог культур;
- розвиток асоціативної основи для цілісного сприйняття національних цінностей, уміння визначати характерні ознаки в межах окремих елементів і цілісної системи.

Нами виявлена необхідність використання у виховній роботі освітнього потенціалу музею з урахуванням наступних педагогічних закономірностей:

- педагогічно доцільно організована музейно-педагогічна діяльність забезпечує активне формування багатопланових міжособистісних відносин і ефективний перебіг виховного процесу;
- вплив музейно-педагогічного процесу на внутрішню сферу особистості (на основі суб'єкт-суб'єктної взаємодії) сприяє досягненню загальної мети виховання;
- цілеспрямований вплив на вербальні і сенсорно-рухові процеси вихованців, що лежать в основі їхньої свідомості і практичних дій, оптимізують духовне, моральне, естетичне, трудове і фізичне самотворення особистості.

Узагальнюючи найважливіші принципи виховного та музейно-педагогічного процесу у підготовці майбутніх учителів до професійної діяльності засобами музею, зокрема, у національно-патріотичному вихованні ми використовуємо наступні: суб'єктності; гуманізації; цілісності; добровільності; стимулювання до самовиховання; актуальності; опори на позитивне; поєднання теорії і практики; самостійного вибору; культуровідповідності; систематичності; наступності; доступності; наочності; науковості.

Взаємодія музеїв різних профілів й закладів освіти спонукає до пошуку нових напрямів та вдосконалення форм і методів виховної роботи з аудиторією, підвищує соціально-культурну роль музею у суспільстві, перетворює його на осередок культурного дозвілля та творчості. Розширення напрямів роботи музею зі шкільною, студентською аудиторією збагачує його педагогічні можливості, сприяє взаєморозумінню людей різних поколінь, залучає молодь до вічних духовних цінностей, поглиблює виховний вплив на особистість, формування патріота та громадянина.

Таким чином, вважаємо, звернення до національно-культурних традицій, здійснення морально-естетичного, громадянського виховання, подолання національного нігілізму, девальвації національних і загальнолюдських цінностей, недопущення нівелювання і розчинення національного в уселюдських досягненнях, забезпечення культури міжетнічних відносин, національної самосвідомості, повернення втрачених, заборонених і несправедливо забутих імен діячів української науки і культури – це той освітньо-виховний потенціал музею, що зумовлює необхідність перетворення його на осередок підготовки вчителя до виховної роботи.

Список використаної літератури

1. *Бех І. Д.* Програма патріотичного виховання дітей та учнівської млоді / І. Бех, К. Чорна. Київ. – 2014. – 29 с.
2. *Кіндрат В.К.* Патріотизм В.О. Сухомлинського / В.К. Кіндрат // 36. матеріалів III Всеукраїнських пед. чит. ІВасиль Сухомлинський і сучасність. – Вип. 3. – Умань, 1996. – С.29-31.
3. *Снопко Н.М.* Психологические механизмы и педагогические основы патриотического воспитания в системе профессионального образования/ Снопко Наталья Михайловна. – Автореф. докт.пед.наук. – М., 2007 – 34 с.

Андрій Кравченко

**ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ –
ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО
ВЧИТЕЛЯ (НА ПРИКЛАДІ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ,
ГЕРОЇВ АТО)**

Військово-патріотичне виховання є складовою складовою частиною патріотичного виховання, а в часи, які сьогодні переживає наша держава – пріоритетною. Його зміст визначається національними інтересами України і покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні її безпеки. У ст. 17 Конституції України зазначається, що захист суверенітету і територіальної цілісності України, забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу [1, с. 6]. Міністерством освіти і науки України у 2015 році затверджено Концепцію національно - патріотичного виховання дітей і молоді, заходи щодо її реалізації та відповідні методичні рекомендації. Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких основних виховних завдань :

- формування почуття патріотизму, любові до свого народу, його історії, культурних та історичних цінностей;
- утвердження в свідомості та почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання громадянських почуттів і свідомості, поваги до Конституції та інших законів України, державної символіки, соціальної активності і відповідальності за доручені державні та громадські справи;
- формування здібностей до аналізу зовнішнього та внутріполітичного становища, вміння на цій основі самостійно адекватно оцінювати події, що відбуваються у державі і світі, свою роль та місце в цих подіях;
- створення нормативно-правової бази та комплексу заходів щодо виховання патріотичних почуттів і свідомості громадян України;
- формування прагнення до оволодіння військовими знаннями, відповідного рівня фізичної підготовки та витривалості;